

9. Падалка Г.М. Музична педагогіка: [курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти] / Галина Микитівна Падалка. – Херсон : ХДПІ, 1995. – 104 с.
10. Психология : [словарь]; под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – [2-е изд.]. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с
11. Психологический словарь / [под. ред. В.В. Давидова, А.В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др.] – М. : Педагогика, 1985. – 448 с.
12. Психологические основы формирования личности в педагогическом процессе / [под. ред. А. Косаковского и др.; пер. с нем.] – М. : Педагогика, 1981. – 224 с.
13. Психологічна енциклопедія / [автор-упорядник О.М. Степанов]. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
14. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості : [навч. посібник] / В.В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
15. Філософський енциклопедичний словник / [наук. редактори Л.В. Озадовська, Н.П. Поліщук]. – К. : Абрис, 2002. – 743 с.

Анотація

У статті висвітлено психолого-педагогічні підходи до особистості вчителя взагалі та майбутнього вчителя музики зокрема; розкрито основні вимоги до вчителя музики.

Аннотация

В статье отражены психолого-педагогические подходы к личности учителя вообще и будущего учителя музыки в частности; раскрыты основные требования к учителю музыки.

Summary

In this article the psychological and pedagogical approach to personality of master in general and future music master in particular are reflected and also the basic requirements to music master are expended.

Ключові слова: особистість, майбутній учитель музики, музично-педагогічна діяльність.

Ключевые слова: личность, будущий учитель музыки, музыкально-педагогическая деятельность.

Key words: personality, future music master, musical and pedagogical activity.

Подано до редакції 8.10.2012.

УДК 374.7 (477)“313”

©2012

Сігасва Л.Є.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням уваги до людського фактора, до окремої особистості. Сьогодні зростає роль освіти у формуванні особистого досвіду людини (не людина – для інститутів освіти, а інститути освіти – для людини). Перехід на позиції особи означає і те, що особистість виступає критерієм ефективності освітньої системи [4, с.21-24]. Основний вектор сучасної освітньої політики та стратегії спрямовано на подальший розвиток національної системи освіти, адаптацію її до умов соціально-орієнтованої економіки та інтеграцію в європейське та світове співтовариства

Формулювання цілей статті... Оскільки освіта дорослих розглядає вищу освіту як свою складову, то на прикладі розвитку вищої освіти проаналізуємо стан та її трансформацію в XXI ст.

Виклад основного матеріалу дослідження... Курс на загальноєвропейський рівень розвитку було взято нашою державою ще на початку 1990-х років, коли система вищої освіти України пережила ряд прогресивних реформ, результатом яких стало вдосконалення нормативно-правового та методичного забезпечення підготовки фахівців із вищою освітою. Серед тогочасних новацій були: перехід до гуманістично-інноваційної парадигми освіти, впровадження нових освітніх стандартів, введення ступеневої системи підготовки фахівців, оновлення змістової частини навчальних програм, запровадження системи контролю якості через ліцензування й акредитацію, виборність ректорів, демократизація через розширення прав органів самоврядування, в тому числі студентського. Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», згідно з якими відбувалися ці зміни, пройшли експертизу в Раді Європи [2]. Багатоступенева система вищої освіти України, запроваджена відповідними Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», відповідними нормативними документами Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України, загалом відповідає моделі, що її запропонували країни-учасниці Болонського процесу [1]. Подальша модернізація вищої школи України зорієнтована на інтегрування національної системи вищої освіти в європейський освітній та науковий простір. Приєднання нашої держави до Болонського процесу, а отже, до загальноєвропейського освітнього простору, зумовлено потребами ринку праці та загальноосвітніми тенденціями розвитку освітньої діяльності. Основними напрямками культурно-освітньої та науково-технічної інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці й техніці, поширення власних культурних та науково-технічних здобутків у ЄС [1]. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є одним із важливих інструментів входження вітчизняної освіти до єдиного освітнього простору Європи. У рамках цієї стратегії та Програми інтеграції до ЄС Україна створила організаційну структуру та правову базу для досягнення цієї мети. Так, у 1998 р. було створено Міжвідомчу координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, а в 1999 р. – єдину систему планування, координації та контролю за підготовкою проектів законів та адаптації законодавства органами виконавчої влади. При Міністерстві юстиції України діють Центр порівняльного права та Європейський центр перекладів законодавчих актів [1]. Організаційну структуру цього процесу було посилено у 2000 р. створенням Національної ради при Президенті України з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Указом Президента України від 5 березня 2004 р. схвалено Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу. Прийняттям Закону України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (27 листопада 2003 р.) український парламент законодавчо

закріпив стратегію і національний механізм повної інтеграції України в європейський правопорядок, а відтак – досягнення відповідності одному з основних критеріїв вступу до ЄС.

Розвиток національної освіти в контексті розвитку світових освітніх систем, у тому числі європейських, потребує подальшого розвитку законодавчої та нормативно-правової бази України відповідно до світових вимог. У цьому плані модернізація вищої освіти України здійснюватиметься з урахуванням вимог Міжнародної стандартної класифікації занять освіти [1, с. 216]. У 2001 р. набув чинності «Комплекс нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти». Цим документом регламентуються нові вимоги до освіти та професійної підготовки фахівців у вищому навчальному закладі, що зумовлено ідеями та принципами ступеневої освіти в Україні. Серед засад і чинників, які зумовили виникнення концепції ступеневої освіти, названі: демократизація суспільства, формування нових соціально-економічних структур, їх орієнтація на ринкові відносини, жорстка професійна конкуренція; необхідність розрізнення двох процесів, що є основою діяльності вищого навчального закладу, – освіти та професійної підготовки. Відповідно до ступеневої освіти підготовка фахівців (4 ступені) орієнтована на мобільність і змінюваність соціальної та виробничої діяльності, адаптація до яких виступає як одна з ознак рівня освіти:

- забезпечення випускникам можливості здійснювати професійну діяльність при одночасному дотриманні ними принципів соціальної справедливості, відповідальності, загальнолюдських цінностей і моралі;
- диференціація вимог до характеру та змісту освіти й професійної підготовки фахівців із вищою освітою різних освітньо-кваліфікаційних рівнів;
- запровадження в практику механізму об'єктивного педагогічного контролю з визначення результатів діяльності системи вищої освіти та навчальних досягнень тих, хто навчається. До такого механізму віднесена технологія стандартизованого тестування [2].

Виходячи із загальноцивілізаційних тенденцій розвитку, які системотворчо впливають на реформування освіти України, доходимо висновку, що головними пріоритетами розвитку освіти є:

- приведення у відповідність до вимог Болонської декларації, Закону України «Про вищу освіту» у частині визначення змісту та статусу освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти;
- перехід до динамічної двоступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольнити можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів за бажаним напрямом відповідно до її здібностей і забезпечити її мобільність на ринку праці;
- розробка та затвердження нормативно-правових актів щодо сертифікації на відповідність кваліфікації, за якої встановлюється рівень компетентності індивіда та його відповідність соціальним ролям, на які він претендує;
- розробка та законодавче врегулювання процедури контролю якості й акредитації, а також посилення міжнародної конкурентоспроможності випускників вищої школи України;
- формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання та джерелами фінансування задовольнила б інтереси та потреби кожної людини й держави загалом;
- підвищення освітнього та культурного рівня суспільства, створення умов для навчання протягом усього життя;
- створення сприятливих умов, спрямованих на демократизацію й автономність українських вищих навчальних закладів: виборність ректора та керівників структурних підрозділів, самоврядування університетів і вплив на процеси управління студентства та промадськості, створення пільгових умов щодо фінансової діяльності вищих навчальних закладів;
- піднесення вищої освіти України до рівня вищої освіти розвинутих країн та її інтеграція в міжнародне науково-освітнє товариство [3, с. 137].

Одним із головних завдань реформування національного освітнього простору є *підвищення якості вищої освіти*, яка є основою входження до Європейського простору вищої освіти. Якість освіти в Україні сьогодні значною мірою регулюється стандартами вищої освіти. При розробці нормативних вимог стандартів враховуються рекомендації передусім Лісабонської конвенції та Болонської декларації. Вища освіта України сьогодні функціонує за 78 напрямками, 857 спеціальностями. Можна стверджувати, що вітчизняні вищі навчальні заклади забезпечують весь спектр спеціальностей, які є в усьому світі. Найбільші сектори за напрямками підготовки – це гуманітарні та педагогічні, економічні й управлінські, інженерно-технічна та природнича освіта. Останнім напрямом Україна по праву пишається. Фахівці цієї галузі знань не лише на батьківщині, а й у Європі та світі [1, с. 218]. На законодавчому рівні вже затверджена система стандартів за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем і профілем підготовки. Стандарти, розроблені уже на 80% напрямів підготовки, містять усі вимоги до компетентності, формування змістових модулів, кваліфікаційну характеристику та системи діагностики якості знань. Держава контролює рівень якості освіти та фахової підготовки за допомогою показників якості вищої освіти, яку одержала особа внаслідок реалізації вищим навчальним закладом освітньо-фахової програми підготовки за критеріями досягнення цілей вищої освіти. З адаптацією національної нормативно-правової бази вищої школи до умов Болонського процесу стає дедалі очевиднішою необхідність розробки довгострокової програми структурної адаптації національної освітньої політики до нових міжнародних умов. Відповідно до Указу Президента України від 17 лютого 2004 р. Кабінет Міністрів затвердив «Державну програму розвитку вищої освіти на 2005–2007 роки», в якій знайшли відображення невідкладні завдання, що постали перед українською вищою освітою. Перша група завдань пов'язана з реформуванням вищої школи відповідно до потреб різних галузей економіки, тобто до сучасних вимог, які склалися в Україні; друга група завдань пов'язана з інтеграцією у європейський освітній простір, що є, як відомо, своєрідним рухом освітніх національних систем до єдиних критеріїв і стандартів, які утверджуються в європейському просторі. Головною метою державної політики в галузі

освіти є створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти й організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних здобутків [1].

Стратегічним завданням реформування вищої освіти в Україні є трансформація кількісних показників освітніх послуг в якісні. Цей трансформаційний процес має базуватися на засадах національної ідеї вищої школи, зміст якої полягає у збереженні та примноженні національних освітніх традицій. Концептуальні засади модернізації освіти, спрямовані на досягнення якості освіти світового рівня, диктують необхідність запровадження новітніх освітніх технологій. При збереженні термінів навчання у вищій школі запровадження інноваційних форм і методів навчання допоможе вирішити комплекс взаємопов'язаних завдань: моніторинг ринку праці, створення принципово нових науково-методичних і навчально-дидактичних ресурсів, упровадження нових інформаційних технологій, організацію наскрізної практичної підготовки відповідно до вимог багатоступеневої освіти, застосування нових технологій діагностики знань студентів, удосконалення їх самостійної роботи тощо. Концепція навчання впродовж життя важлива для модернізації здійснюваних в усіх країнах з перехідною економікою, до яких належить і Україна. У цих країнах мають зростати інвестиції в людський капітал і вдосконалення рівня вмінь громадян. Лише в такий спосіб вони зможуть упоратися з такими фундаментальними змінами у світовій економіці, як глобалізація ринків, швидкий темп технологічного розвитку та світова конкуренція. Організація і вдосконалення системи освіти протягом життя, освіти для дорослих і неперервної професійної освіти мають стати пріоритетними завданнями освітньої національної політики в Україні. Технічний та економічний розвиток набуває прискореного характеру. Види занять і професії постійно змінюються, і лише в окремих випадках людина працює на одному і тому ж робочому місці все життя. Багатьом необхідно постійно перенавчатися в абсолютно нових галузях, й освітні установи не встигають за змінами. Більшість працівників потребує вищої кваліфікації. Навчання впродовж життя допоможе громадянам адаптуватися до змін в економіці та суспільстві й сприятиме розвитку культури навчання. Навіть якщо все це і є довгостроковими цілями, готуватися до них слід уже зараз, для того, щоб люди були підготовлені до змін [5]. Перехід економіки до ринкових відносин, формування ринку праці потребують більш оперативного та гнучкого реагування освітньої галузі. З цієї метою навчальним закладам і підрозділам системи післядипломної освіти доцільно надати самостійність як у господарсько-правовій, так і навчально-методичній діяльності. Водночас слід зазначити, що розвитку освіти дорослих в Україні, на наш погляд, перешкоджають:

1. *Відсутність нормативно-правової бази. У більшості розвинених країн ухвалено або законодавчі акти про освіту дорослих, або окремі закони, або відповідні частини загальних законів про освіту. В Україні, крім того, важливо створити й довести до практичного застосування систему персонального кредитування освіти дорослих, забезпечити податкові пільги підприємствам, що акумулюють кошти на освіту дорослих, відповідним освітнім установам.*

2. *Практична відсутність організаційної структури освіти дорослих. У багатьох країнах світу освіту дорослих розглядають як особливу і досить самостійну сферу освітніх послуг. В Україні всі форми навчання дорослих організаційно й адміністративно перебувають у різному підпорядкуванні, відірвані одна від одної, не об'єднані державною політикою.*

3. *Недостатній розвиток теоретичних та методичних основ андрагогіки як науки про навчання дорослої людини. Теоретичну базу навчання дорослих у більшості країн світу становлять концепції освіти дорослих. Навчання дорослих, що ґрунтується на специфічних принципах, відмінних від традиційних педагогічних, за рубежом вже має давні традиції та багату історію. В нашій країні почала розвиватися нова наука про освіту дорослих – андрагогіка, але практично все навчання дорослих поки що побудоване на традиційних педагогічних принципах, що істотно знижує його ефективність; навчально-методичної літератури не вистачає; наукові дослідження в галузі освіти дорослих і андрагогіки проводяться недостатньо масштабно.*

4. *Відсутність системи у підготовці фахівців (андрагогів) з освіти дорослих. Викладачі, що пропонують освітні послуги дорослим, які навчаються, не мають спеціальної андрагогічної підготовки. Освітою дорослих займаються викладачі вищих навчальних закладів, але, як правило, це або особи з педагогічною освітою, або практики, які взагалі не мають спеціальної викладацької підготовки. Фахівців же з освіти дорослих жоден навчальний заклад не готує.*

5. *Відсутність інформаційно-технологічної підтримки освіти дорослих. Недостатньо використовуються комп'ютерні технології пошуку інформації і така прогресивна для освіти дорослих форма навчання з використанням різних інформаційних технологій, як дистанційне навчання.*

Висновки... Світ накопичив достатньо знань і досвіду, щоб довести, що освіта дорослих може служити людям, однак мають місце непоодинокі приклади різних відмінностей у доступності освіти для дорослих людей [1]. Освіта дорослих, прокладаючи шляхи в незвідане, накопичуючи й систематизуючи індивідуальний життєвий досвід кожної людини, повинна ґрунтуватися на пізнавальних інтересах громадян і розвивати їхню ініціативу. Тільки громадська ініціатива, прагнення кожного дорослого громадянина до збереження, примноження та передачі духовно-культурних цінностей один одному, поширення їх серед усього суспільства, щоб потім передати нащадкам, – наголошуємо на цьому – тільки громада може бути рушійною силою освітньо-культурного зростання усіх і кожної зрілої особистості зокрема протягом життя людини. До числа необхідних заходів, які становлять перспективні напрями розвитку освіти дорослих в Україні в ХХІ ст., слід віднести:

- створення законодавчо-правової бази з проблем освіти дорослих;
- здійснення пільгового оподаткування чи скасування оподаткування для підприємств, фірм, які впроваджують освітню реформу;
- єдине підпорядкування всіх форм навчання дорослих державній політиці;
- надання податкових пільг підприємствам, що акумулюють кошти на освіту дорослих для відповідних освітніх установ;

- створення на державному рівні умов для неперервного навчання дорослих на безоплатній основі;
- створення і практичне застосування системи персонального кредитування освіти дорослих;
- демократизація і автономізація українських вищих навчальних закладів з метою створення умов для навчання дорослих упродовж усього життя;
- надання керівникам вищих навчальних закладів права затверджувати навчальні плани та програми з широким використанням модульного методу, приймати на навчання слухачів без вікових обмежень;
- перебудову навчального процесу відповідно до потреб ринку праці;
- створення на базі вищих навчальних закладів кафедр андрагогіки, науково-дослідних лабораторій з проблем освіти дорослих;
- здійснення системних наукових досліджень з проблем андрагогіки;
- розгортання консультативної роботи з питань упровадження нових технологій, нової техніки;
- створення бази даних про наявність видів освітніх послуг, що надаються навчальними закладами й підрозділами системи післядипломної освіти;
- поширення дистанційного навчання для дорослих людей;
- розв'язання кадрових питань: підготовка андрагогів – фахівців для роботи з дорослими;
- активне поширення нетрадиційних форм освіти дорослих (створення університетів для людей третього віку, курсів для навчання без вікових обмежень);
- надання освітніх послуг незахищеним верствам населення.

Література

1. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун, О. М. Язвінська, В. Д. Данчук. – К.: Знання України, 2006. – 440 с. – Бібліогр.: С. 427-439.
2. Законодавчі акти України з питань освіти. За станом на 1 квітня 2004 року: офіційне видання. – К.: Парламент. вид-во, 2004. – 404 с.
3. Національна Доктрина розвитку освіти України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
4. Образование взрослых и социальные перемены // Совет Европы. Совет по культурному сотрудничеству: материалы симпозиума. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.ru/documents/index.htm>
5. Національна доповідь «Розвиток системи освіти в Україні в 1995 – 2004 рр.» представлена на Міжнародному форумі «Освіта для стійкого розвитку: на шляху до суспільства знання». – [Електронний ресурс]. – Електронний журнал «Образование в СНГ: проблемы и перспективы». – 2005. – Режим доступу: <http://cis.bsu.by/second.aspx?uid=51&type=Article> <http://cis.bsu.by/second.aspx?uid=3&type=subject>

Анотація

У статті автором розглядається проблема розвитку вищої освіти в контексті розвитку світових освітніх систем, у тому числі європейських, проаналізовано її трансформацію, яка має базуватися на засадах національної ідеї вищої школи, зміст якої полягає у збереженні та примноженні національних освітніх традицій; визначені головні пріоритети у розвитку освіти дорослих в Україні та її перспективні напрями.

Аннотация

В статье автором рассматривается проблема развития высшего образования в контексте развития мировых образовательных систем, в том числе европейских, проанализирована ее трансформация, которая должна базироваться на основах национальной идеи высшей школы, содержание которой заключается в сохранении и приумножении национальных образовательных традиций; определены главные приоритеты в развитии образования взрослых в Украине и ее перспективные направления.

Summary

In the article the author considers the problem of higher education in the context of global educational systems, including European, analyzes its transformation which should be based on the principles of the national idea of higher school, which has included the conservation and enhancement of national educational traditions, identifies key priorities in the development of adult education in Ukraine and its promising directions.

Ключові слова: освіта дорослих, розвиток освіти дорослих, навчання впродовж життя.

Ключевые слова: образование взрослых, развитие образования взрослых, обучения на протяжении жизни.

Key words: adult education, development of adult education, lifelong learning.

Подано до редакції 13.09.2012.

УДК 37:7.012 “71”

©2012

Фурса О.О.

ЯКІСТЬ ДИЗАЙН-ОСВІТИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ І КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Тривалий час проблема дизайн-освіти перебувала на периферії не лише теоретичних пошуків і практики дизайну, але й загальної системи освіти загалом, зокрема професійної. Із зміною соціально-економічних умов розвиток ідей дизайн-освіти набуває не лише практичного значення, а й сприяє вирішенню більш широких соціально-значущих завдань. Дизайн-освіту визнають досить